

Sygn. akt I Ns 1895/14

POSTANOWIENIE

Dnia 9 listopada 2016 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: S.S.R. Tomasz Kalsztein

Protokolant: Dorota Novottny

po rozpoznaniu w dniu 26 października 2016 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z wniosku K. Z. (1)

z udziałem T. Z., M. Z. (1), M. Z. (2), M. Z. (3), A. R., M. W.

o stwierdzenie nabycia spadku po W. Z. i K. Z. (2)

postanawia:

1. stwierdzić, że spadek po W. Z. synu A. zmarłym w dniu 15 sierpnia 2014 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., na podstawie ustawy nabyli: jego żona K. Z. (2) z domu G. w 1/4 (jednej czwartej) części, jego synowie K. Z. (1) syn W. i T. Z. syn W. po 3/20 (trzy dwudzieste) części każdy z nich oraz jego wnuki M. Z. (1) syn K., M. Z. (2) syn K., M. Z. (3) z domu Z. po 1/20 (jednej dwudziestej) części każde z nich oraz A. R. z domu Z. i M. W. z domu Z. po 3/20 (trzy dwudzieste) każda z nich;
2. stwierdzić, że spadek po K. Z. (2) z domu G. zmarłej w dniu 16 sierpnia 2014 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałej w Ł., na podstawie ustawy nabyli: jej synowie K. Z. (1) syn W. i T. Z. syn W. po 1/5 (jednej piątej) części każdy z nich oraz jej wnuki M. Z. (1) syn K., M. Z. (2) syn K., M. Z. (3) z domu Z. po 1/15 (jednej piętnastej) części każde z nich oraz A. R. z domu Z. i M. W. z domu Z. po 1/5 (jednej piątej) części każda z nich,
3. przyznać i wypłacić z funduszy Skarbu Państwa Sądowi Rejonowemu dla Łodzi-Widzewa w Łodzi na rzecz J. K. kuratorowi dla nieznanych z miejsca pobytu uczestników M. Z. (1) i M. Z. (2) kwotę 120,00 zł (sto dwadzieścia złotych) z zaliczek uiszczonych w dniu 14 grudnia 2015 roku zaksięgowanej pod pozycją (...) / (...) i w dniu 29 grudnia 2015 roku zaksięgowanej pod pozycją (...) / (...);
4. ustalić, iż każdy z uczestników postępowania ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt I Ns 1895/14

UZASADNIENIE

W dniu 24 listopada 2014 r. K. Z. (1), reprezentowany przez pełnomocnika będącego adwokatem, złożył testamenty W. Z. i K. Z. (2) oraz wniosł o ich otwarcie i ogłoszenie a także o stwierdzenie na podstawie każdego z testamentów, że:

1) spadek po W. Z. nabyli:

a. K. Z. (1) w 38/50 części,

- b. T. Z. w 3/50 części,
  - c. A. R. w 3/50 części,
  - d. M. W. w 3/50 części,
  - e. M. Z. (1) w 1/50 części,
  - f. M. Z. (2) w 1/50 części,
  - g. M. Z. (3) w 1/50 części,
- 2) spadek po K. Z. (2) nabyli:

- a. K. Z. (1) w 38/50 części,
- b. T. Z. w 3/50 części,
- c. A. R. w 3/50 części,
- d. M. W. w 3/50 części,
- e. M. Z. (1) w 1/50 części,
- f. M. Z. (2) w 1/50 części,
- g. M. Z. (3) w 1/50 części.

W uzasadnieniu wniosku wskazano, iż W. Z. zmarł w dniu 15 sierpnia 2014 r. w Ł.. K. Z. (2) zmarła dnia 16 sierpnia 2014 r. W dniu 5 sierpnia 2014 r. W. Z. po powrocie ze szpitala, będąc w bardzo złym stanie, oświadczył swą wolę na wypadek śmierci w obecności świadków. W tym samym miejscu i czasie oświadczenie testamentowe złożyła K. Z. (2).

/wniosek z dn. 24.11.2014 r. k. 2 – 4/

W dniu 9 stycznia 2015 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, Wydział I Cywilny dokonał otwarcia i ogłoszenia protokołu spisania testamentu ustnego K. Z. (2) z dnia 23 sierpnia 2014 r.

/protokół z dn. 9.01.2015 r. akta sprawy I Ns 1895/14/

W dniu 9 stycznia 2015 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, Wydział I Cywilny dokonał otwarcia i ogłoszenia protokołu spisania testamentu ustnego W. Z. z dnia 23 sierpnia 2014 r.

/protokół z dn. 9.01.2015 r. akta sprawy I Ns 1895/14/

W piśmie przygotowawczym z dnia 13 marca 2015 r. uczestnik T. Z. wskazał, iż testament nie był z nim uzgodniony i nie został o nim powiadomiony. Uczestnik wskazał, iż w skład spadku wchodzi także działka pracownicza przy ul. (...) w Ł.. W ocenie uczestnika jego rodzice nie byli w stanie umożliwiającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli.

/pismo przygotowawcze uczestnika T. Z. z dn. 13.03.2015 r. k. 41 – 42/

W piśmie przygotowawczym z dnia 27 marca 2015 r. pełnomocnik uczestnika T. Z. wniósł o stwierdzenie, iż żaden z testamentów ustnych nie został nigdy sporządzony oraz stwierdzenie, że:

spadek po W. Z. nabyli na podstawie ustawy:

- a. K. Z. (1) w 1/5 części,
- b. T. Z. w 1/5 części,
- c. A. R. w 1/5 części,
- d. M. W. w 1/5 części,
- e. M. Z. (1) w 1/15 części,
- f. M. Z. (2) w 1/15 części,
- g. M. Z. (3) w 1/15 części,

zaś spadek po K. Z. (2) nabyli:

- a. K. Z. (1) w 1/5 części,
- b. T. Z. w 1/5 części,
- c. A. R. w 1/5 części,
- d. M. W. w 1/5 części,
- e. M. Z. (1) w 1/15 części,
- f. M. Z. (2) w 1/15 części,
- g. M. Z. (3) w 1/15 części.

/pismo przygotowawcze z dn. 27.03.2015 r. k. 45 – 47/

Na rozprawie w dniu 7 września 2015 r. uczestniczki M. Z. (3), M. W. i A. R. przyłączyły się do stanowiska uczestnika T. Z..

/protokół rozprawy z dn. 7.09.2015 r. k. 68 – 72/

Postanowieniem z dnia 15 stycznia 2016 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, Wydział I Cywilny ustanowił J. K. kuratorem dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika postępowania M. Z. (2).

/postanowienie z dn. 15.01.2016 r. k. 186/

W odpowiedzi na wniosek złożonej przez kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu M. Z. (2), kurator przyłączył się do wniosku co do zasady, pozostawiając merytoryczne rozstrzygnięcie do uznania Sądu oraz wniósł o przyznanie wynagrodzenia za podjęte czynności.

/odpowiedź kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu M. Z. (2) na wniosek k. 195 i v./

Postanowieniem z dnia 6 kwietnia 2016 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, Wydział I Cywilny ustanowił J. K. kuratorem dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika postępowania M. Z. (1).

/protokół rozprawy z dn. 6.04.2016 r. k. 303 i v./

W odpowiedzi na wniosek złożonej przez kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu M. Z. (1), kurator przyłączył się do wniosku co do zasady, pozostawiając merytoryczne rozstrzygnięcie do uznania Sądu oraz wniósł o przyznanie wynagrodzenia za podjęte czynności.

/odpowiedź kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu M. Z. (1) na wniosek k. 329 i v./

W dalszym toku postępowania strony podtrzymały dotychczas zajęte stanowiska.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W. Z., ostatnio stale zamieszkały w Ł. przy ul. (...), zmarł dnia 15 sierpnia 2014 w Ł..

/odpis skrócony aktu zgonu W. Z. k. 14/

K. Z. (2), ostatnio stale zamieszkała w Ł. przy ul. (...), zmarła dnia 16 sierpnia 2014 w Ł..

/odpis skrócony aktu zgonu K. Z. (2) k. 13/

K. i W. Z. mieli synów: B. Z., J. Z., K. Z. (1), K. Z. (3) oraz T. Z..

/odpis skrócony aktu zgonu B. Z. k. 11, odpis skrócony aktu zgonu J. Z. k. 12, odpis skrócony aktu urodzenia K. Z. (1) k. 15, odpis skrócony aktu urodzenia T. Z. k. 16, odpis skrócony aktu zgonu K. Z. (3) k. 26/

B. Z. zmarł 23 kwietnia 2006 r., w chwili śmierci był rozwiedziony.

/odpis skrócony aktu zgonu B. Z. k. 11/

A. R. jest córką B. Z..

/odpis skrócony aktu małżeństwa A. R. k. 9/

J. Z. zmarł dnia 8 stycznia 1996 r.,

/odpis skrócony aktu zgonu J. Z. k. 12/

M. W. jest córką J. Z..

/odpis skrócony aktu małżeństwa M. W. k. 10/

K. Z. (3) zmarł dnia 20 sierpnia 2004 r., w chwili śmierci był rozwiedziony.

/odpis skrócony aktu zgonu K. Z. (3) k. 26/

K. Z. (3) miał troje dzieci: M. Z. (3), M. Z. (1) i M. Z. (2).

/odpis skrócony aktu urodzenia M. Z. (3) k. 27, odpis skrócony aktu urodzenia M. Z. (1) k. 28, odpis skrócony aktu urodzenia M. Z. (2) k. 29/

W. i K. Z. (2) posiadali środki pieniężne w kwocie 27.000 zł zgromadzone na lokacie terminowej na 12 miesięcy prowadzonej przez (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., założonej dnia 19 marca 2013 r..

/potwierdzenie otwarcia rachunku lokaty terminowej 2+4+6M na nowe środki k. 17 i v./

W. i K. Z. (2) posiadali środki pieniężne w kwocie 28.000 zł zgromadzone na lokacie terminowej na 12 miesięcy prowadzonej przez (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., założonej dnia 19 października 2012 r.

/potwierdzenie otwarcia rachunku lokaty terminowej 2+4+6M na nowe środki k. 18 i v./

K. i W. Z. w dniu 19 stycznia 2013 r. w Kancelarii Notarialnej w Ł. przy ul. (...) przed notariuszem K. T., że stosownie do prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 11 czerwca 2012 r., sygn. akt I C 139/12 w którym Sąd

zobowiązał S. Z., na rzecz którego spadkodawcy uczynili darowiznę w niżej opisanej postaci, do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu na rzecz K. Z. (2) i W. Z. spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...) wraz z prawem do wkładu budowlanego w Spółdzielni Mieszkaniowej im. (...) w Ł., wrazili zgodę na przeniesienie na ich rzecz opisanego wyżej własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu nr (...), a nabycia dokonali do wspólności ustawowej w jakiej pozostawali.

/akt notarialny rep. A nr (...) k. 19 – 20/

Dnia 23 sierpnia 2014 r. U. S. spisała testament W. Z. zamieszkałego w Ł. przy ul. (...), zmarłego dnia 15 sierpnia 2014 r. w Ł., oświadczony ustnie dnia 5 sierpnia 2014 r. przy ul. (...) w Ł. w obecności świadków U. S., M. D. (1) i Z. S. (1). W testamencie W. Z. oświadczył, iż po jego śmierci:

- własnościowe mieszkanie z wyposażeniem przy ul. (...) w Ł. bl. 328 przepisuje synowi K. Z. (1),
- żona K. Z. (2) ma mieszkać w tym mieszkaniu do jej śmierci,
- pieniądze na kontach i lokatach przepisuje po ¼ T. Z. i dzieciom synów B. Z., J. Z. i K. Z. (3).

/testament W. Z. spisany dn. 23.08.2014 r., akta sprawy I Ns 1895/14/

Dnia 23 sierpnia 2014 r. U. S. spisała testament K. Z. (2) zamieszkałej w Ł. przy ul. (...), zmarłego dnia 16 sierpnia 2014 r. w Ł., oświadczony ustnie dnia 5 sierpnia 2014 r. przy ul. (...) w Ł. w obecności świadków U. S., M. D. (1) i Z. S. (1). W testamencie K. Z. (2) oświadczyła, iż po jej śmierci:

- własnościowe mieszkanie z wyposażeniem przy ul. (...) w Ł. bl. 328 przepisuje synowi K. Z. (1),
- mąż W. Z. ma mieszkać w tym mieszkaniu do jego śmierci,
- pieniądze na kontach i lokatach przepisuje po ¼ T. Z. i dzieciom synów B. Z., J. Z. i K. Z. (3).

/testament K. Z. (2) spisany dn. 23.08.2014 r. akta sprawy I Ns 1895/14/

Przed śmiercią W. i K. Z. (2) mieszkali sami i sami nocowali na działce. Trzeba było im pomóc w szykowaniu obiadu.

/bezsporne/

W. Z. chorował na migotanie przedsionków, chorobę niedokrwienną serca, nadciśnienie tętnicze, miażdżycę uogólnioną, przewlekłe zapalenie błony śluzowej żołądka oraz zespół otępienny majaczeniowy.

/dokumentacja medyczna k. 88 – 140, k. 158/

K. Z. (2) chorowała na cukrzycę, miała duże problemy ze wzrokiem, sercem (założony rozrusznik) i usuwaną zaćmę. Zmarła z przyczyn kardiologicznych. Miała trudności z pisaniem.

/zeznania świadka U. S., Z. S. (2) i M. D. (1), protokół rozprawy z dn. 6.07.2016 r. k. 330 – 332 v., dokumentacja medyczna k. 143 – 156, k. 158/

Przed śmiercią W. Z. przebywał w szpitalu (...). Po wyjściu ze szpitala został przewieziony na działkę, gdzie przebywała również K. Z. (2). W. Z. był słaby, ale poruszał się o własnych siłach, mówił i można było się z nim porozumieć. W. Z. żartował, poruszał się w obrębie mieszkania. Rodzina W. Z. nie spodziewała się, że może on umrzeć.

/bezsporne, zeznania świadka Z. S. (1) i M. D. (1), protokół rozprawy z dn. 6.07.2016 r. k. 330 – 332 v., przesłuchanie wnioskodawcy na rozprawie w dn. 26.10.2016 r. – elektroniczny protokół k. 338 potwierdzające informacyjne wyjaśnienia - protokół rozprawy z dn. 7.09.2015 r. k. 68 – 72/

Zachowanie W. Z. prowadziło świadków testamentowych do wniosku, iż ma on zamiar uregulowania spraw spadkowych po wyzdrowieniu w sposób formalny.

/zeznania świadka Z. S. (1), protokół rozprawy z dn. 6.07.2016 r. k. 330 – 332 v./

K. Z. (2) również w chwili sporządzenia testamentu dobrze się czuła i nie było oznak, że może umrzeć.

/zeznania świadka U. S., Z. S. (2) i M. D. (1), protokół rozprawy z dn. 6.07.2016 r. k. 330 – 332 v./

Na działce znajdował się wnioskodawca, jego córka M. D. (2) oraz U. i Z. S. (1). Na działkę została wezwana również teściowa M. M. D.. Przy sporządzaniu testamentu nie był obecny wnioskodawca.

/bezsporne/

W czasie sporządzania testamentu przez W. Z., jego żona, syn i córka byli na werandzie.

/zeznania świadka U. S. i Z. S. (1), protokół rozprawy z dn. 6.07.2016 r. k. 330 – 332 v./

W. Z. rozrządził majątkiem w ten sposób, iż mieszkanie przeznaczył K., zaś pieniądze pozostałym spadkobiercom. Po poznaniu woli męża K. Z. (2) oznajmiła, że „też tak chce”. Uznała, iż najwyższy czas uregulować sprawy spadkowe.

/zeznania świadka U. S., Z. S. (1), protokół rozprawy z dn. 6.07.2016 r. k. 330 – 332 v./

M. Z. (3) i M. W. nie utrzymywały kontaktów z dziadkami. M. Z. (3) ostatni raz widziała dziadków na początku 2014 r. A. R. ostatni raz widziała dziadków w maju 2014 r. K. Z. (2) była w bardzo dobrym stanie, W. Z. miał problemy z poruszaniem się i przyjmował leki psychotropowe.

/bezsporne/

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

W niniejszym postępowaniu wnioskodawca K. Z. (1) wnosil o stwierdzenie nabycia spadku po K. i W. Z. na podstawie sporządzonych przez nich testamentów. Uczestnicy kwestionowali ważność testamentów sporządzonych przez spadkodawców.

Powołanie do spadku wynika z ustawy lub z testamentu. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą (art. 926 § 1 i 2 k.c.) Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy sprowadzało się do prawidłowego ustalenia kręgu spadkobierców w sytuacji dziedziczenia ustawowego, jako że spadkodawca nie pozostawił testamentu.

Spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy, a spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku (art. 924 k.c. i art. 925 k.c.). Sąd spadku z urzędu bada, kto jest spadkobiercą. W szczególności Sąd bada czy spadkodawca nie pozostawił testamentu. (art. 670 k.p.c.). Sąd stwierdzi nabycie spadku przez spadkobierców, choćby były nimi inne osoby niż te, które wskazali uczestnicy. W postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku sąd wymienia spadkodawcę oraz wszystkich spadkobierców, którym spadek przypadł, jak również wysokość ich udziałów (art. 677 § 1 k.p.c.).

W niniejszym postępowaniu K. Z. (2) i W. Z. w dniu 5 sierpnia 2014 r. sporządzili testamenty szczególne – ustne. Szczególną cechą odróżniającą testamenty szczególne od testamentów zwykłych jest możliwość ich sporządzenia jedynie w szczególnych, ściśle określonych w ustawie, okolicznościach (por. post. SN z dnia 8 lutego 2000 r., I CKN 408/98, Lex nr 50854). Możliwość sporządzenia takiego testamentu przewiduje art. 952 k.c., którym w swym § 1 określa warunki dopuszczalności sporządzenia takiego testamentu. Jest to obawa rychłej śmierci spadkodawcy bądź też niemożność lub bardzo duże utrudnienie – wskutek szczególnych okoliczności – zachowania zwykłej formy testamentu. Spadkodawca może wówczas oświadczyć ostatnią wolę ustnie przy jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków. Treść testamentu ustnego może być stwierdzona w ten sposób, że jeden ze świadków

albo osoba trzecia spíše oświadczenie spadkodawcy przed upływem roku od jego złożenia, z podaniem miejsca i daty oświadczenia oraz miejsca i daty sporządzenia pisma, a pismo to podpiszą spadkodawca i dwaj świadkowie albo wszyscy świadkowie (§ 2). W wypadku gdy treść testamentu ustnego nie została w powyższy sposób stwierdzona, można ją w ciągu sześciu miesięcy od dnia otwarcia spadku stwierdzić przez zgodne zeznania świadków złożone przed sądem. Jeżeli przesłuchanie jednego ze świadków nie jest możliwe lub napotyka trudne do przezwyciężenia przeszkody, sąd może poprzestać na zgodnych zeznaniach dwóch świadków (§ 3).

Na gruncie niniejszego postępowania kluczowe znaczenie miało rozważenie istnienia przesłanek dopuszczalności sporządzenia testamentu ustnego, tj. obawa rychłej śmierci spadkodawcy bądź też niemożność lub bardzo duże utrudnienie – skutek szczególnych okoliczności – zachowania zwykłej formy testamentu. W doktrynie wskazuje się, iż pojęcie „obawy rychłej śmierci spadkodawcy” jest niemożliwym do dookreślenia i wymaga każdorazowego szczegółowego rozstrzygnięcia tej okoliczności na gruncie danej sprawy. Podkreśla się, że "chodzi o to, aby w świecie realnym doszło do zaistnienia zdarzenia polegającego na odczuwaniu przez testatora obawy rychłej śmierci" (tak B. K., Przesłanka "istnienia obawy rychłej śmierci" - uwagi de lege lata i de lege ferenda, R. (numer specjalny) 2012, nr 12, s. 87 i n.). Sam stan psychiczny testatora nie może wyłącznie decydować o istnieniu obawy rychłej śmierci (E. Skowrońska, Glosa do uchwały SN z dnia 7 stycznia 1992 r., III CZP 135/91, OSP 1993, z. 1, poz. 4, Uchwała SN z dnia 7 stycznia 1992 r., III CZP 135/91, OSP 1993, z. 1, poz. 4), musi on znajdować dodatkowo oparcie o okolicznościach, które w świetle zasad wiedzy lekarskiej czy doświadczenia życiowego mogą prowadzić do zgonu (A. Ł., P.-medyczna wykładnia "obawy rychłej śmierci" jako przesłanka ważności testamentu ustnego, (...) 2007, nr 2, s. 86). Obawy rychłej śmierci nie uzasadnia ani sam podeszły wiek spadkodawcy, ani sam utrzymujący się przez dłuższy czas zły stan zdrowia. Wówczas przesłanka realizuje się dopiero wówczas, gdy w stanie zdrowia następuje nagłe pogorszenie lub pojawiają się nowe rokowania wskazujące na nadzwyczajną bliskość czasową śmierci spadkodawcy (por. post. SN z 25 lipca 2003 r., V CK 120/2002, LexisNexis nr (...), OSNC 2004, nr 10, poz. 159) Jednocześnie nie zawsze zgon testatora, następujący w niedalekiej odległości czasowej od sporządzenia testamentu ustnego, pozwala na przyjęcie, iż w chwili testowania istniała obawa rychłej śmierci.

Do szczególnych okoliczności uzasadniających zastosowanie drugiej przesłanki – niemożności zachowania zwykłej formy testamentu - należą klęski żywiołowe czy inne zdarzenia dezorganizujące życie zbiorowe, a także te ściśle związane z osobą spadkodawcy: niezdolność pisania i udania się do notariusza ze względu na wiek czy chorobę (tak Kidyba A., Komentarz do art. 952 KC [w:] Kidyba Andrzej (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom IV. Spadki, wyd. IV, LEX 2015; post. SN z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 380/12, Lex nr 1314431).

W przekonaniu Sądu w odniesieniu do żadnego ze spadkodawców nie zachodziły przesłanki do sporządzenia testamentu ustnego.

W odniesieniu do W. Z. zauważyć należy, iż stan jego zdrowia nie uzasadniał obawy rychłej śmierci. Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, iż w chwili sporządzania testamentu ustnego spadkodawca wrócił właśnie ze szpitala. Jednakże spadkodawca od dłuższego czasu chorował i leczył się na wiele chorób. Zły stan zdrowia W. Z. zauważyła już jego wnuczka A. R. w maju 2014 r. Obecność w szpitalu nie stanowiła zatem zdarzenia wyjątkowego w życiu człowieka w mocno podeszłym wieku, dotkniętego przeróżnymi schorzeniami. O stosunkowo stabilnym stanie zdrowia świadczą również dalsze okoliczności. Po pierwsze – W. Z. został wypisany ze szpitala. W razie istnienia obiektywnej obawy śmierci wskazania medyczne nie zezwalałyby na opuszczeniu szpitala. W. Z. nie został przewieziony do domu, a na działkę, gdzie spotykała się rodzina i znajomi. W oparciu o zeznania świadków testamentowych i wnioskodawcy Sąd ustalił, iż W. Z. w chwili składania oświadczenia testamentowe był słaby, co jednak nie jest niczym szczególnym w przypadku osoby, która wyszła ze szpitala i jest chora. W oparciu jednak o zeznania tych osób – z wyłączeniem U. S. – Sąd ustalił, iż spadkodawca nie był osobą wyłącznie osobą leżącą. Poruszał się on w zakresie mieszkania, nie leżał, a nawet żartował. Co więcej, z zeznań świadka Z. S. (1) wynika, iż po złożeniu oświadczenia spadkodawca wyszedł z domu i wszyscy wypili herbatę. Sąd odmówił w tym zakresie wiary zeznaniom świadka U. S., które stały w oczywistej sprzeczności z twierdzeniami jej męża Z. S. (2) i samego wnioskodawcy. Co więcej, sprzeczność zeznań świadków co do stanu zdrowia spadkodawcy w dniu 5 sierpnia 2014 r. wzbudza tym bardziej wątpliwości co do istnienia realnej obawy śmierci po stronie spadkodawcy i co do jego ostatniej woli. Świadkowie testamentu ustnego jako testamentu

szczególne nie mogą bowiem prowadzić do jakichkolwiek wątpliwości w zakresie okoliczności jego sporządzenia i w konsekwencji treści. Zachowanie W. Z. nie prowadzi zatem do wniosku, iż obawiał się on rychłej śmierci, a raczej iż zamierzał na wszelki wypadek zabezpieczyć się na czas choroby do czasu nabrania sił. Sama okoliczność, iż obawa śmierci się zrealizowała, nie przesądza o tym, że w chwili składania oświadczenia testamentowego była ona realna.

W ocenie Sądu nie zachodziła również niemożność ani bardzo duże utrudnienie – wskutek szczególnych okoliczności – zachowania zwykłej formy testamentu przez W. Z.. Powyżej opisany stan zdrowia spadkodawcy w chwili składania oświadczenia woli jakkolwiek utrudniał zachowanie zwykłej formy testamentowej przez niego, to jednak nie w sposób znaczący. Spadkodawca był osłabiony, jednak nie musiał leżeć. Nie miał również trudności z mówieniem. Wobec sprzeczności twierdzeń wnioskodawcy i uczestnika T. Z. Sąd nie ustalił również, aby spadkodawca nie mógł pisać. Brak było zatem przeciwwskazań, ażeby spadkodawca bądź samodzielnie sporządził testament własnoręczny bądź, aby zawieźć spadkodawcę do notariusza celem sporządzenia testamentu notarialnego. Co więcej, istnieje możliwość także możliwość wezwania notariusza do miejsca zamieszkania spadkodawcy, to zniwelowałoby konieczność podróżowania. Wobec tak znacznej odległości czasowej od sporządzenia testamentu do śmierci W. Z. – 10 dni – nie było podstaw do stwierdzenia, że nadmiernie utrudnionym było sporządzenie testamentu zwykłego.

Z uwagi na brak podstaw do sporządzenia testamentu ustnego, testament z dnia 5 sierpnia 2014 r. spisany dnia 23 sierpnia 2014 r. był nieważny.

Z podobnych względów nieważny okazał się testament sporządzony przez K. Z. (2). W przypadku spadkodawczynie bez wątpliwości pozostawało, iż nie zachodziła przesłanka obawy rychłej śmierci. W chwili składania oświadczenia woli spadkodawczynie – aczkolwiek cierpiąca na szereg chorób – czuła się dobrze, chodziła, opiekowała się mężem i rozmawiała z rodziną i znajomymi. Sama chęć uregulowania spraw spadkowych po sobie niejako przy okazji choroby męża nie generuje po stronie spadkodawczynie realnej obawy rychłej śmierci.

Ze względu na dobry stan zdrowia spadkodawczynie nie zachodziła również jakakolwiek przeszkoda do sporządzenia przez nią testamentu zwyczajnego. Nawet jeśli spadkodawczynie miała problemy ze wzrokiem, to w każdym razie mogła złożyć stosowne oświadczenie przed notariuszem.

Wskazać również należy, iż oświadczenie woli złożone przez K. Z. (2) w ogóle nie odpowiadało warunkom formalnym wymaganym dla oświadczenia testamentowego. Nie sposób uznać, aby stwierdzenie „też tak chcę” wyczerpywało wymagany w przypadku testamentu ustnego warunek wychodzącej od spadkodawczynie samodzielnej decyzji co do tego, kogo chce on powołać w charakterze spadkobiercy i czym chce rozrządzić (całym majątkiem czy też tylko jego częścią). W doktrynie kładzie się szczególny nacisk na samodzielność sformułowania oświadczenia ostatniej woli przez testatora. Spadkodawczynie winna była powtórzyć słowa męża w zakresie ostatniej woli, a nie jedynie odnieść się do nich pośrednio – szczególnie iż nie słyszała osobiście treści woli męża. Sposób sformułowania oświadczenia testamentowego przez K. Z. (2) Sąd uznał zatem za niewystarczający.

Nadto należy wyraźnie podkreślić brak spójności w zeznaniach świadków testamentu ustnego oraz brak ich zgodności pomiędzy spisaniem oświadczeń spadkodawców a ich rzeczywistą treścią. Świadkowie w zasadzie zgodnie zeznali, iż treść oświadczeń spadkodawców była odmienna od tego co zostało przez nich w późniejszym czasie spisane. Te rozbieżności również w ocenie Sądu dyskwalifikują ważność testamentu ustnego.

Zauważyć również należy, iż Sąd pominął wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego psychiatry na okoliczność braku swobody woli z uwagi na uprzednie ustalenie, iż nie zachodzą przesłanki do sporządzenia testamentu ustnego. Dowód taki byłby zatem nieprzydatny do rozstrzygnięcia sprawy. Sąd pominął również wniosek uczestniczka T. Z. o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy na okoliczność ustalenia wartości lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) jako nieistotny w niniejszej sprawie.

Wobec stwierdzenia nieważności testamentów szczególnych sporządzonych przez K. i W. Z., spadek po nich spadkobiercy nabyli w oparciu o reguły dziedziczenia ustawowego. Reguły dziedziczenia ustawowego określone zostały w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny (Dz.U.2014.121 j.t.). Spadek zarówno K. jak i W. Z.

został otwarty przed wejściem w życie ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2015.539 z dnia 2015.04.17). Porządek dziedziczenia ustawowego jest następujący: w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada jego dzieciom w częściach równych. Przepis ten stosuje się odpowiednio do dalszych zstępnych (art. 931 § 1 i § 2 k.c.). Na podstawie art. 932 § 1 – § 6 k.c. w braku zstępnych spadkodawcy powołani są do spadku z ustawy jego małżonek i rodzice. Jeżeli jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada rodzeństwu spadkodawcy w częściach równych. Jeżeli którekolwiek z rodzeństwa spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku pozostawiając zstępnych, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada jego zstępnym. Podział tego udziału następuje według zasad, które dotyczą podziału między dalszych zstępnych spadkodawcy.

W braku zstępnych, małżonka, rodziców, rodzeństwa i zstępnych rodzeństwa spadkodawcy cały spadek przypada dziadkom spadkodawcy; dziedziczą oni w częściach równych. Jeżeli któreś z dziadków spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada jego zstępnym. (art. 934 § 1 – §3 k.c.). Art. 934¹ k.c. przewiduje, iż w braku małżonka spadkodawcy i krewnych, powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek przypada w częściach równych tym dzieciom małżonka spadkodawcy, których żadne z rodziców nie dożyło chwili otwarcia spadku. Natomiast na podstawie art. 935 k.c. w braku małżonka spadkodawcy, jego krewnych i dzieci małżonka spadkodawcy, powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy jako spadkobiercy ustawowemu. Jeżeli ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Rzeczypospolitej Polskiej nie da się ustalić albo ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy znajdowało się za granicą, spadek przypada Skarbowi Państwa jako spadkobiercy ustawowemu.

W. Z. zmarł jako pierwszy, zaś po nim dopiero jego żona K. Z. (2). W. Z. i K. Z. (2) mieli pięciu synów: B. Z., J. Z., K. Z. (1), K. Z. (3) oraz T. Z.. Z nich tylko dwóch – K. Z. (1) i T. Z. dożyli otwarcia spadku po rodzicach. Wobec śmierci synów spadkodawców udziały spadkowe, które by im przypadały, przypadły ich dzieciom w częściach równych. B. Z. pozostawił po sobie córkę A. R., J. Z. pozostawił po sobie córkę M. W., zaś K. Z. (3) miał troje dzieci: M. Z. (3), M. Z. (1) i M. Z. (2). Spadek po W. Z. nabyli zatem na podstawie ustawy jego żona K. Z. (2) w 1/4 części udziału, synowie K. Z. (1) i T. Z. po 3/20 części udziału, wnuczki M. W. i A. R. po 3/20 części udziału oraz wnuczęta M. Z. (3), M. Z. (2) i M. Z. (1) po 1/20 części udziału. Spadek po K. Z. (2) nabyli natomiast na mocy ustawy jej synowie K. Z. (1) i T. Z. po 1/5 części udziału, wnuczki M. W. i A. R. po 1/5 części udziału oraz wnuczęta M. Z. (3), M. Z. (2) i M. Z. (1) po 1/15 części udziału.

Na podstawie § 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z dnia 9 grudnia 2013 r.) w zw. z § 8 pkt 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 461 z dnia 16 kwietnia 2013 r.) Sąd przyznał kuratorowi dwojga nieznanych z miejsca pobytu uczestników postępowania J. K. należne wynagrodzenie za wykonane czynności w kwocie 120 zł i nakazał jego wypłacenie ze Skarbu Państwa.

O kosztach postępowania Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z ogólną regułą rządzącą kosztami postępowania nieprocesowego.